

Datum van
inontvangstneming

:

22/09/2021

Zaak C-445/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

15 juli 2021

Verwijzende rechter:

Sofiyski gradski sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

6 april 2021

Verzoekende partij:

„EUROBANK BULGARIA” AD

Verwerende partijen:

NI

RZ

„DMD DEVELOPMENTS” OOD

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vordering tot betaling van een gedeelte (15 000 EUR) van de verschuldigde, maar niet terugbetaalde hoofdsom van een lening ten belope van 500 000 EUR die verzoekster aan verweerders heeft verstrekt ter herfinanciering van hun eigen middelen voor de aankoop van onroerende zaken in woongebouwen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU over de uitlegging van artikel 17, artikel 19, punt 3, en artikel 62, lid 1, van verordening nr. 1215/2012.

Prejudiciële vragen

- 1) Moet het begrip „consument”, zoals dat wordt gehanteerd in artikel 17 van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, worden uitgelegd overeenkomstig de inhoud ervan zoals die is vastgesteld in het kader van richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake het consumentenkrediet, of heeft het een zelfstandige inhoud?
- 2) Is het doel dat voortvloeit uit de regelmatige werking van de overeenkomst, die in casu de mogelijkheid van een toekomstige winst (investeringsproject) biedt, dan wel de band tussen de overeenkomst en de commerciële of beroepsactiviteit die de persoon ten tijde van de sluiting van de overeenkomst uitoefent, relevant voor de beoordeling of er sprake is van een „consument”?
- 3) Moet het begrip „lening op afbetaling”, zoals dat wordt gehanteerd in artikel 17, lid 1, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, aldus worden uitgelegd dat het alleen ziet op overeenkomsten betreffende goederen (materiële goederen, roerende goederen), of omvat het alle leningen, waaronder een bankkrediet dat wordt aangegaan ter verwerving van een voor bewoning bestemd onroerend goed?
- 4) Kunnen aan verordening nr. 1215/2012, wanneer zij voor het begrip „woonplaats” in artikel 62, lid 1, verwijst naar het nationale recht van de rechter bij wie een zaak aanhangig is gemaakt, autonome criteria worden ontleend (bijvoorbeeld een formeel vereiste van een band met een bepaald grondgebied) om vast te stellen of er sprake is van een woonplaats op het grondgebied van de lidstaat bij een van welke gerechten een rechtsvordering tegen een consument aanhangig is?
- 5) Voor zover een krediet dat wordt aangegaan ter verwerving van een voor bewoning bestemd onroerend goed een consumentenovereenkomst in de zin van artikel 17, lid 1, onder c), kan zijn, wat moet dan worden verstaan onder het begrip „gewone verblijfplaats”, zoals dat wordt gehanteerd in artikel 19, lid 3, van verordening (EU) nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, en is het met name mogelijk dat dit begrip verband houdt met het centrum van de voornaamste belangen van de consument?

- 6) Indien verordening (EU) nr. 1215/2015, teneinde de doeltreffende toepassing ervan te waarborgen, autonome criteria met betrekking tot het begrip „woonplaats” bevat, moet dan ook de territoriale bevoegdheid worden vastgesteld op basis van dit begrip?

Unierecht en Unierechtspraak

Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken – artikel 15, lid 1, onder b), artikel 23, lid 1.

Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken – artikel 8, punt 1, artikel 17, artikel 18, leden 1 en 2, artikel 19, punt 3, artikel 24, punt 1, artikelen 25 en 26, artikel 62, lid 1

Richtlijn 87/102/EEG van de Raad van 22 december 1986 betreffende de harmonisatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake het consumentenkrediet – artikel 1, lid 1 en lid 2, onder a), b) en c), artikel 2, lid 2

Richtlijn 2014/17/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen en tot wijziging van de richtlijnen 2008/48/EG en 2013/36/EU en verordening (EU) nr. 1093/2010 – artikel 1

Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) van 17 november 2011, Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745).

Nationale wetgeving

Grazhdanski protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van burgerlijke rechtsvordering) – artikel 50, lid 4, artikelen 105, 107, 111, 116 en 117.

Zakon za grazhdanskata registratsia (Bulgaarse wet betreffende de burgerlijke staat) – artikelen 93 en 94.

Zakon za registar BULSTAT (Bulgaarse wet op het BULSTAT-register) – artikel 3, lid 1, punt 10, onder b), artikel 7, lid 2, punten 4 en 6.

Korte weergave van de feiten en de procedure

- 1 Op 30 oktober 2007 hebben de rechtsvoorganger van verzoekster – „Piraeus Bank Bulgaria” AD – enerzijds en NI en RZ anderzijds een leningsovereenkomst voor een bedrag van 500 000 EUR gesloten.

- 2 De overeenkomst bepaalt dat het bedrag zal worden gebruikt ter herfinanciering van eigen middelen van NI en RZ voor de aankoop van onroerende zaken in woningen en dat er zekerheden, namelijk hypotheek van eerste rang, zullen worden gevestigd op die onroerende zaken.
- 3 Bij hypotheekovereenkomst van 7 november 2007 heeft de vennootschap „DMD Developments” OOD, waarvan NI vennoot en bestuurder is, een hypotheek gevestigd op in totaal 19 woningen.
- 4 Bij aanvullende overeenkomst van 2 oktober 2009 werd een aflossingstermijn van 219 maanden vastgesteld, die begon te lopen op het tijdstip van ondertekening van deze overeenkomst, en heeft de vennootschap „DMD Developments” OOD zich hoofdelijk verbonden voor de verplichtingen van NI en RZ uit hoofde van de kredietovereenkomst.
- 5 In een addendum van 17 juni 2010 zijn aanvullende voorwaarden overeengekomen. Na het sluiten van deze overeenkomst zijn er gerechtelijke procedures tegen „DMD Developments” OOD ingeleid wegens niet-betaling van contractueel verschuldigde bedragen betreffende een deel van de verschuldigde krediettermijnen. Desondanks kwamen verweerders hun verplichtingen uit hoofde van de kredietovereenkomst nog steeds niet na.
- 6 Verzoekster vordert veroordeling van verweerders tot betaling van een gedeelte (15 000 EUR) van de verschuldigde, maar niet terugbetaalde hoofdsom.
- 7 Uit de leningsovereenkomst blijkt dat deze te Sofia is gesloten tussen enerzijds een in Bulgarije gevestigde rechtspersoon (verzoeksters rechtsvoorganger) en anderzijds in Ierland wonende natuurlijke personen, bij wie zich later een in Bulgarije gevestigde rechtspersoon heeft gevoegd.
- 8 Er zijn geen aanwijzingen dat de kredietinstelling ten tijde van de sluiting van de overeenkomst actief was in de woonstaat van de natuurlijke personen. Partijen zijn overeengekomen dat geschillen die bij of in verband met de uitvoering van de overeenkomst rijzen en niet in onderling overleg kunnen worden opgelost, ter beslechting moeten worden voorgelegd aan de bevoegde Bulgaarse rechter.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 9 Volgens verzoekster is de Bulgaarse rechter bevoegd, omdat kredietovereenkomsten betreffende voor bewoning bestemde onroerende goederen niet binnen de werkingssfeer van artikel 17, lid 1, onder b), van verordening nr. 1215/2012 vallen. Zij beroept zich ook op artikel 116 van de Grazhdanski protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van burgerlijke rechtsvordering), waarin is bepaald dat een rechtsvordering tegen verwerende partijen uit verschillende gerechtelijke arrondissementen naar keuze van de verzoekende partij wordt gebracht voor de rechter van een van die arrondissementen.

- 10 Verweerders NI en RZ, die staatsburgers van Ierland zijn, zijn opgeroepen bij aangetekende brief met ontvangstbevestiging, die was gericht aan de in het verzoekschrift genoemde adressen. Volgens de verklaringen van het postbedrijf in Ierland heeft elk van hen op 6 december 2019 een afschrift van het verzoekschrift ontvangen, maar hebben zij zich niet uitgesproken over het geschil.
- 11 Verweerster „DMD Developments” OOD is eveneens in kennis gesteld van de inleiding van de procedure, maar heeft zich evenmin daarover uitgesproken.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 12 De rechtspraak van de Bulgaarse rechterlijke instanties, waaronder die van de Varhoven kasatsionen sad (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken; hierna: „VKS”), betreffende de uitlegging van artikel 17, lid 1, onder b), van verordening nr. 1215/2012 is niet uniform.
- 13 Enerzijds wordt aangenomen dat artikel 17, lid 1, onder b), van verordening nr. 1215/2012 van toepassing is op kredietovereenkomsten betreffende tot voor bewoning bestemde onroerende goederen. Buiten de gevallen waarin de bevoegdheid wordt betwist of de partijen ter zake een overeenkomst (in de zin van artikel 26 en artikel 19, punt 3, van deze verordening) hebben gesloten, wordt ervan uitgegaan dat de Bulgaarse rechterlijke instanties niet bevoegd zijn om kennis te nemen van rechtsvorderingen op grond van een kredietovereenkomst betreffende voor bewoning bestemde onroerende goederen tegen natuurlijke personen die wederpartij zijn, de betrokken overeenkomst niet in het kader van hun commerciële of beroepsactiviteit hebben gesloten en hun gewone verblijfplaats niet in Bulgarije hebben, en dat de procedure moet worden beëindigd.
- 14 Ter onderbouwing van deze opvatting wordt aangevoerd dat uit de bewoordingen van artikel 1 van richtlijn 2014/17 en de titel ervan volgt dat elke kredietovereenkomst inzake onroerende goederen die door een natuurlijke persoon wordt gesloten voor een gebruik dat niet onder zijn commerciële of beroepsactiviteit valt, een consumentenovereenkomst vormt.
- 15 Volgens de VKS zijn voor het vaststellen van de internationale rechterlijke bevoegdheid in een dergelijk geval artikel 17, lid 1, onder b), en artikel 18, lid 2, van verordening nr. 1215/2012 van toepassing, volgens welke de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de consument woonplaats heeft, bevoegd zijn om kennis te nemen van het geschil.
- 16 Ter motivering van zijn conclusie verwijst de VKS ook naar het arrest van het Hof van 17 november 2011, Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745), dat door de VKS aldus wordt uitgelegd dat in een situatie waarin een consument die partij is bij een langlopende lening voor een onroerend goed, de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan zich de woonplaats van de consument bevindt,

bevoegd zijn om kennis te nemen van de rechtsvordering die tegen hem is ingesteld wegens niet-nakoming van zijn contractuele verplichtingen.

- 17 Anderzijds heeft de VKS bij uitspraak van 15 januari 2019 echter een beslissing van de Sofiyski apelativen sad (rechter in tweede aanleg Sofia, Bulgarije) vernietigd, waarbij een beschikking van de Sofiyski gradski sad (rechter voor de stad Sofia, Bulgarije) tot beëindiging van de procedure die ingevolge een vordering tot betaling van bedragen uit hoofde van een kredietovereenkomst inzake onroerende goederen was ingeleid tegen natuurlijke personen, die IJslandse staatsburgers zijn en hun woonplaats in IJsland hebben, was bevestigd.
- 18 In die zaak oordeelde de Sofiyski gradski sad dat de verwerende partijen onder het begrip „consument” in de zin van artikel 17, lid 1, onder b), van verordening nr. 1215/2012 vielen en partij waren bij een „lening op afbetaling” die was aangegaan voor een gebruik dat niet onder hun commerciële of beroepsactiviteit viel, zodat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de consumenten woonplaats hadden, bevoegd waren om kennis te nemen van het geschil.
- 19 In zijn beslissing van 15 januari 2019 heeft de VKS geoordeeld dat de Bulgaarse gerechten krachtens artikel 23, lid 1, van verordening nr. 44/2001 bevoegd zijn om kennis te nemen van het geschil, aangezien zij in een forumkeuzebeding in de kredietovereenkomst waren aangewezen als de bevoegde rechter. Daardoor ontzegt de VKS de verwerende partijen in wezen de bescherming die zij als consumenten in de zin van artikel 15, lid 1, onder b), van verordening nr. 44/2001 [respectievelijk artikel 17, lid 1, onder b) van verordening nr. 1215/2012] genieten.
- 20 Naar het oordeel van de verwijzende rechter vereist een adequate bescherming van de ingeroepen rechten dat de bevoegdheid van de Bulgaarse rechterlijke instanties ondubbelzinnig wordt vastgesteld. Een dergelijke beoordeling kan, gelet op de niet-uniforme nationale rechtspraak, niet worden uitgevoerd zonder een formele uitlegging van het in casu toepasselijke recht van de Unie. Het risico dat partijen mogelijkerwijs kosten moeten maken en tijd verliezen door deel te nemen aan een onregelmatige procedure, noopt de verwijzende rechter ertoe om het verzoek om een prejudiciële beslissing reeds in de aanvangsfase van de procedure in te dienen.
- 21 Volgens de verwijzende rechter moet artikel 17, lid 1, onder b), van verordening nr. 1215/2012 als bijzondere regel strikt worden uitgelegd en heeft de gebruikte term „zaken” alleen betrekking heeft op roerende zaken, hetgeen ook blijkt uit andere bepalingen van deze verordening.
- 22 Deze benadering wordt ook gerechtvaardigd door het doel om het vrij verrichten van diensten te waarborgen. Aangezien de rechtsbescherming in geval van niet-nakoming van contractuele verplichtingen rechtstreeks extra kosten voor de

financierende instelling meebrengt, moet worden verduidelijkt welke rechter bevoegd is, met name ten tijde van de sluiting van de overeenkomst.

- 23 Aangezien de consumentenbescherming ook betrekking heeft op de consumentvriendelijke aanwijzing van het gerecht, namelijk de rechter van de woonplaats van de consument op het tijdstip waarop de rechtsvordering wordt ingesteld, doen de toepassing ervan op een ter verwerving van onroerende goederen gesloten kredietovereenkomst en de onduidelijkheid over de vraag bij welke rechter de kredietgever zijn rechtsvordering moet instellen, twijfel rijzen over de vraag of een persoon die niet in de lidstaat woont waar de financierende instelling is gevestigd, toegang tot deze financiële dienst heeft. Een dergelijke situatie houdt een beperking van de markt in, omdat zij een territoriaal begrensde markt voor kredietovereenkomsten in het leven roept.
- 24 Voorts bepalen de regels inzake de uitwinning van zekerheden dat de autoriteiten van de plaats van ligging van het onroerende goed bevoegd zijn. Het lijkt dan ook logisch dat de krachtens artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 aangewezen rechter bevoegd is om kennis te nemen van een geschil over de niet-nakoming van contractuele verplichtingen.
- 25 Aangezien de procedurele bepaling waarvan de uitlegging wordt gevraagd, een middel is om een door de Unie erkend recht af te dwingen, zijn ook de inhoud van het begrip „consument” in de context van verordening nr. 1215/2012 en de criteria voor het bepalen van de territoriale aanknopingspunten van cruciaal belang, mede om te kunnen beoordelen of de kredietverstrekker de bevoegde rechter mag kiezen wanneer er meerdere verwerende partijen zijn.
- 26 Het Bulgaarse recht kent betekenis toe aan een formeel kenmerk, namelijk het door een natuurlijke persoon opgegeven adres, ongeacht of er een daadwerkelijke band bestaat tussen de persoon en het betreffende grondgebied. De nationale rechtspraak inzake de criteria ter bepaling van de inhoud van het begrip „woonplaats”, waarbij het in beginsel is verbonden met het huidige adres, is niet uniform.
- 27 Voor buitenlandse staatsburgers die een onroerend goed in Bulgarije bezitten, vereist de Bulgaarse wetgeving, net als voor Bulgaarse staatsburgers, dat zij een adres op het grondgebied opgeven ten behoeve van de communicatie met alle overheidsinstanties. Voorts was de VKS reeds genoopt om het begrip „woonplaats” ook in verband te brengen met „gewone verblijfplaats”. Naar Bulgaars recht wordt ook belang gehecht aan de plaats waar de persoon daadwerkelijk verblijft en er wordt aangenomen dat administratieve registratie hierdoor irrelevant wordt. De vraag rijst of „forum shopping” niet in de hand wordt gewerkt door de nadruk te leggen op de werkelijke verblijfplaats.